

Könyvtár a kultúrák és a Gemenc kapujában

Az Illyés Gyula Könyvtár stratégiai terve 2024-2026

Készítette: Minőségirányítási Tanács

Szekszárd, 2024. április 1.

:

Liebhauser János
igazgató

Az Illyés Gyula Könyvtár stratégiai terve 2024-2026

MÓDOSÍTÁSOK JEGYZÉKE

Verzió	Oldalszám	Módosította	Jóváhagyta	Jóváhagyás dátuma	Hatályba lépés dátuma

Tartalom

1. BEVEZETÉS	3
ÁLTALÁNOS ADATOK	3
TÖRTÉNET	4
RÉSZLEGEK, SZERVEZETI EGYSÉGEK	5
KÜLDETÉSNYILATKOZAT	6
JÖVŐKÉP.....	7
ÉRTÉKREND.....	7
2. HELYZETELEMZÉS.....	8
SWOT	8
PGTTJ	8
3. ÁTFOGÓ STRATÉGIAI CÉLOK.....	13
4. STRATÉGIAI CÉLOK.....	16
4.1 FENNTARTHATÓ, KORSZERŰ ÉS KÖZÖSSÉGVEZÉRELT TUDÁSKÖZPONT.....	16
4.2 KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS	18
4.3 SZOLGÁLTATÁSFEJLESZTÉS	19
5. STRATÉGIAI ESZKÖZÖK	21
5.1 MINŐSÉGIRÁNYÍTÁS	21
5.2 PARTNERKAPCSOLATOK	22
5.3 SZERVEZETFEJLESZTÉS	22
5.4 KOMMUNIKÁCIÓ	23
6. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	23

Az Illyés Gyula Könyvtár stratégiai terve 2024-2026

1. BEVEZETÉS

ÁLTALÁNOS ADATOK

Költségvetési szerv megnevezése: Illyés Gyula Könyvtár

Székhelye: 7100 Szekszárd, Széchenyi u. 51.

Telephelyei:

- 7100 Szekszárd, Széchenyi u. 53. (könyvtár, raktár)
- 7100 Szekszárd, Széchenyi u. 53/A (könyvtár)
- 7100 Szekszárd, Augusz I. u. 5. (gyermekkönyvtár)
- 7100 Szekszárd, Május 1. u. 1. (raktár)
- 7100 Szekszárd, Dienes Valéria u. 14. (fiókkönyvtár)
- 7100 Szekszárd, Széchenyi u. 43. (raktár)

Levelezési cím: 7100 Szekszárd Pf. 257

Telefonszám: 74/528-100

Fax: 74/311-834

Web: www.igyuk.hu

Email cím: tolnalib@igyuk.hu

Adószám: 15416432-2-17

Irányító, felügyeleti, fenntartó szerv neve, székhelye: Szekszárd Megyei Jogú Város
Önkormányzata

7100 Szekszárd, Béla király tér 8.

Az intézmény pénzügyi és gazdálkodási feladatait a Szekszárd Megyei Jogú Város
Önkormányzata látja el.

Alapterület: 2000 m²

A könyvtári szervezetben elfoglalt helye:

Az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer (ODR) szolgáltató könyvtára

Tolna vármegye városi könyvtárainak módszertani központja

A Tolna vármegyei Könyvtári Szolgáltatási Rendszer (KSZR) vezetője

Városi könyvtár Szekszárdon

Ellátandó terület: Tolna vármegye és Szekszárd Megyei Jogú Város közigazgatási területe

Szolgálандó közönség létszáma: 208 044 (2023.)

Az Illyés Gyula Könyvtár stratégiai terve 2024-2026

TÖRTÉNET

A Illyés Gyula Könyvtár közel 360 ezres dokumentumállományával Tolna megye legnagyobb közgyűjteménye.

1961-ben ez a Széchenyi utcai épület volt az első Magyarországon, amely könyvtári célra épült. Az akkor korszerű, mára 60 éves, elavult épületet rég kinőtte az intézmény. Az elmúlt évtizedek során ötször zajlott le tervpályázat egy modern könyvtár megépítésére.

Mérföldköveket jelölt ki a könyvtár a nemzetiségek könyvtári ellátásában, a könyvtár kapcsolata a Goethe Intézettel, majd az évtizedeken át szervezett váraljai német nemzetiségi olvasótáborok példamutató szakmai értéket jelentettek. Később Szekszárd rendezte az első cigány mesemondó versenyt. Több évtizedes sorozattá nőtte ki magát a gyermek- és ifjúsági irodalom mindenkori aktualitásaival foglalkozó „Szekszárdi tanácskozás”. Az Illyés Gyula Megyei Könyvtár helyszínt adott országos könyvtáros egyesületi találkozónak, régiós módszertani tanácskozásoknak, működött, és a mai napig is működik könyvkiadóként.

A Könyvtári Intézet és a Tolna Megyei Balassa János Megyei Kórház segítségével, az országban elsőként, Szekszárdon szerveződött biblioterápiás csoport. Ez a hagyomány mára a kórház Pszichiátriai osztályán kialakított letéti könyvtárban erősödött tovább. A könyvtár 2013 óta társrendezője a „Szekszárdi Magasiskola” Mészöly Miklós Irodalmi Akadémia, Írói Alkotótábor és Mesterkurzus programjainak, kezdetektől résztvevője a szekszárdi Háy János Mesefesztiválnak.

A közel évtizedes kitartó munka eredményeként 2020. január 22-én a Illyés Gyula Könyvtár megkapta a Minősített Könyvtár címet. A 2020-as évet meghatározó pandémiás helyzet felerősítette a folyamatot, hogy a könyvtár online térbe költözzön.

A tényleges költözködés még várat magára: a *Modern Városok Program* keretében 2018-ra készült el a *Szekszárdi Tudásközpont* kiviteli terve, amely a ZÁÉV Zrt. kivitelezésében 2023 augusztusában került műszaki átadásra. Viszont az épület bebútorozása, infrastrukturális felszerelése és költöztetésének közbeszerzése továbbra is késik, így a könyvtár a Szekszárdi Tudásközpont elkészültéig, a jelenlegi fizikai térben és keretben nyújtja szolgáltatásait. Az új épület motiválta stratégia megvalósításának sikerét jelzi a Családbarát Szolgáltató Hely, illetve a Rotterdamban - *a világ minden részéről beérkező pályázatok második legjobbjaként* - elnyert „IFLA Green Library Award” (Zöldkönyvtári cím).

Az Illyés Gyula Könyvtár stratégiai terve 2024-2026

RÉSZLEGEK, SZERVEZETI EGYSÉGEK

Gyűjteményszervezés: Feladata a dinamikus állománygondozás: a gyarapítás, feldolgozás, feltárás, apasztás tervszerű, gyűjtőköri szabályoknak megfelelő végrehajtása; a piaci és kiadói kínálat figyelemmel kísérése, a kivont dokumentumok kezelése, statisztikai jelentések készítése muzeális dokumentumokról.

Kölcsönző - Idegen nyelvi részleg: Feladata a beiratkoztatás, regisztrált használók nyilvántartása, könyvkölcsönzés, a könyvtár bemutatása, tájékoztatás személyesen, telefonon és online. Dokumentumok visszavétele, a késedelmek adminisztrációja. Könyvtárközi kölcsönzés lebonyolítása. A könyvtár portálján 24 órás szolgáltatások. Idegen nyelvi gyűjtemény, szótárak, nyelvi segédletek és szépirodalom gyarapítása, kölcsönzése 28 nyelven.

Médiatár: Audiovizuális dokumentumok és kották tára. Feladata a CD- és DVD-állomány gyarapítása, kölcsönzése, kölcsönzési nyilvántartások kezelése, tájékoztatás személyesen, telefonon és online. Rendezvénytér, számítógépes szolgáltatások színtere.

Helytörténet - Olvasóterem: A helyben használat – kézikönyvek, újságok, folyóiratok olvasásának, adatbázisok elérésének – színtere. Feladata Tolna vármegye helyismereti irodalmának teljességre törekvő gyűjtése, feltárása, digitalizálása, a helytörténeti kutatómunka segítése, irodalmi hagyatékok kezelése. További feladata a kézikönyv- és a folyóirat-állomány gyarapítása, a kutatómunka segítése, rendhagyó órák, könyvtárbemutatók tartása, tájékoztatás személyesen, telefonon és online.

Gyermekkönyvtár: Olvasóvá nevelés, tanítás-tanulás támogatása, baba-mama foglalkozások, tájékoztatás személyesen, telefonon és online. Feladata a magyar és külföldi klasszikus és kortárs gyermekirodalom gyarapítása, népszerűsítése, kölcsönzése, könyvtári órák és egyéb rendezvények szervezése.

Területi ellátás: Feladata a vármegye 12 nyilvános könyvtárának módszertani segítése, tevékenységének koordinálása. A KSZR-be szerveződött 97 települési könyvtári szolgáltató hely módszertani segítése, szakmai napok szervezése, ellátása dokumentumokkal, infrastrukturális fejlesztése, könyvtári és szabadidős tevékenység szervezése.

KÜLDETÉSNYILATKOZAT

Az Illyés Gyula Könyvtár mint vármegyei feladatokat ellátó ODR tagkönyvtár, küldetésének tartja, hogy összehangolt, egységes és sokrétű nyilvános könyvtári és információs szolgáltatásokat nyújtson mindenkinek. Feladatunk:

- az egyetemes, nemzeti, nemzetiségi és helyi kultúra írott és elektronikus dokumentumainak gyűjtése, elérhetőségének tértől és időtől független biztosítása
- az oktatási-nevelési tevékenység és az egész életen át tartó tanulás támogatása, az olvasáskultúra és a digitális írástudás egyidejű terjesztése
- közösségi szintérenként az olvasáskultúra színvonalas kulturális rendezvényekkel való népszerűsítése, a partnerintézményekkel és a civil szervezetekkel együttműködve a közösségépítés támogatása
- a vármegyei tudásvagyon és identitástudat megőrzése, a lokálpatriotizmus erősítése, helytörténeti és tudományos kutatások segítése, terjesztése, a vármegyei települések versenyképességének növelése
- társadalmi, területi, szociális, illetve egészségügyi okokból hátrányos helyzetű használók esélyegyenlőségének elősegítése
- a Tolna vármegyei nemzetiségek kultúrájának támogatása
- könyvtárunk küldetésének tekinti a zöld szemléletet és a humánökológia szempontjait a mindennapi működése során érvényre juttatni, társadalmi szerepvállalását ilyen irányba bővíteni; alapvető céljaink közé tartozik a szemléletformáló ismeretterjesztés, az ökológiai információk gyűjtése és a rájuk épülő szolgáltatásfejlesztés
- hálózati központként területi könyvtári szolgáltatások nyújtása, a könyvtárak szakmai összefogása, a könyvtárosok továbbképzése, a könyvtárak jelentőségének és társadalmi megítélésének erősítése

Nyilvános közkönyvtárként feladatait a törvényi előírásokkal, a fenntartó, és a szolgált közönség elvárásaival, az IFLA stratégiai céljaival és a minőségbiztosítás elveivel összhangban látja el.

Az Illyés Gyula Könyvtár stratégiai terve 2024-2026

JÖVŐKÉP

A fenntarthatóság elvei szerint működő, közösségvezérelt, valóságos és virtuális élménykönyvtárrá válunk. Híd-szerepet töltünk be kultúrák, intézmények, helyi kisközösségi kultúrák és globális virtuális tudástárak között. Az olvasás és a kultúra alapintézményeként időtől és tértől függetlenül esélyteremtő információt szolgáltatunk.

ÉRTÉKREND

1. Értékközpontúság
2. Felhasználóközpontúság
3. Fenntarthatóság
4. Hitelesség
5. Nyitottság
6. Segítőkézség
7. Stabilitás
8. Szakmaiság
9. Tolerancia
10. Tudásmegosztás

2. HELYZETELEMZÉS

SWOT

ERŐSSÉGEK:

- ✓ új épület - jó elhelyezkedés, ingyenes parkolók, megfelelő szolgáltatói tér
- ✓ rendszerezett, feltárt könyvtári állomány
- ✓ Tolna vármegyei információk gyűjtő- és megőrző helye (helytörténet)
- ✓ oktatási tapasztalat - élethosszig tartó tanulás
- ✓ ingyenes szolgáltatások, adatbázisok
- ✓ országos szolgáltatások közvetítése (pl. ODR)
- ✓ pályázati tapasztalat
- ✓ olvasóvá nevelés
- ✓ elkötelezett munkatársak, sokszínű ismeretanyag
- ✓ Tolna vármegye könyvtárainak hálózati, módszertani központja
- ✓ megyei ellátórendszer (KSZR) működtetése
- ✓ közösségi média használata
- ✓ a város kulturális életében betöltött szerep
- ✓ társadalmi felelősségvállalás gyakorlata
- ✓ könyvtárhasználók kötődése
- ✓ minőségirányítás vezérelte működés
- ✓ ifjúsági korosztály megszólítása
- ✓ zöld szemlélet kiterjesztése
- ✓ országos szakmai kapcsolatrendszer

LEHETŐSÉGEK:

- használói igény a digitális tartalomszolgáltatásra
- informatikai kihívások, átalakuló informálódási szokások (e-szolgáltatások, távhasználat)
- bevételes programok
- szociális helyzet romlása, átalakuló igények
- tervszerű, folyamatos kapcsolatrendszer civilekkel, oktatási intézményekkel stb.
- pályázati lehetőségek
- szakmai továbbképzés
- országos módszertani központtá válás
- törvényben garantált fenntartás
- konferenciahelyszín
- egységes könyvtári rendszer

GYENGESÉGEK

- kevés raktárterület
- forrásszerző képesség hiánya (szponzoráció)
- a rendezvény-költségvetés
- marketing
- kötettség
- potenciális olvasók felkutatása, elérése
- többféle web2-es szolgáltatás használata (Wikipédia, Tik-Tok, podcast)
- belső kommunikáció és együttműködés
- alacsony bérezés
- magas fluktuáció
- minőségirányítás iránti teljes elkötelezettség

VESZÉLYEK:

- a Tudásközpont fenntartója nem a könyvtár
- a Tudásközpont üzemeltetése
- a Tudásközpont közös tereinek használata
- a Tudásközpont kevésbé központi helyszíne
- szakmai konkurencia, a közművelődés szerepének felértékelődése (a KSZR-források bizonytalansága)
- költségvetési és pályázati források bizonytalansága
- a könyvtári szakma presztízsének további csökkenése
- bérfelesztés
- szakirányítási átszervezési tervek
- az állami támogatás csökkenése
- könyvtár nyitvatartásának csökkentése
- infláció
- a használók számának csökkenése

PGTTJ

Politikai tényezők

A könyvtárak működésének szabályozása az Európai Unióban nemzeti szinten történik. Az Unió különös hangsúlyt fektet az európai információs társadalom felépítésére, illetve az oktatási rendszer fejlesztésére. Mivel a kultúra és így a könyvtárak is elsősorban az oktatási ágazathoz kapcsolódva juthatnak európai forrásokhoz, a legnagyobb problémát az anyagilag megalapozott országos könyvtári stratégiai terv hiánya jelenti. Nem nyílnak meg az európai források felhasználásának azon formái, amelyek célzottan tudnák a könyvtárakat fejleszteni. Ezért jelentős különbségek alakulhatnak ki az azonos típusú könyvtárak forrásszerző képességében, így az egységes könyvtári rendszer fellazulhat.

Az Illyés Gyula Könyvtár működése a hatályos jogszabályok alapján Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzatához kapcsolódik. Noha az Illyés Gyula Könyvtár már közel másfél évtizede városi fenntartásban működik, az egész vármegyére kiterjedő feladatköre még mindig nehezen illeszkedik az elsősorban településre koncentráló városi döntéshozatalba. Ezt a beilleszkedést tovább nehezíti, hogy a könyvtár gazdasági szervezete a polgármesteri hivatal szervezetébe integrálva működik, ami jelentősen lassítja a döntéshozatalt, és megbonyolítja a vármegyei szerepkör ellátását.

A Modern Városok Program nyolc fejlesztési céljának kevés megvalósult projektje közül egyik a régi álmként felépülő Szekszárdi Tudásközpont. Az új épület megold számtalan régi problémát, de egyben új kihívásokat is támaszt, mivel az – a 1547/2021. (VIII. 4.) kormányhatározat alapján – a Magyar Nemzeti Levéltár vagyonkezelésébe került. A körütekintő érdekegyeztetés az önkormányzati fenntartású könyvtár és az állami fenntartású levéltár közös épülethasználatában meg kell, hogy jelenjen. Ebben az összetett helyzetben a könyvtárszakmai érdekek képviselete fokozott erőfeszítéseket követel meg.

Gazdasági tényezők

Tolna vármegye

Az ország területének 4%-a található Tolna vármegyében. Lakónépessége 2022-ben 208 ezer fő, a népesség csökkenése folyamatos. Tolna az ország egyik legritkábban lakott megyéje, 1 km²-re 56 fő jut. A vármegye településeinek száma 109 db. Tolna megyében 11 város található, egyik lakosság száma se haladja meg az 50 ezer főt.

A 311/2007. (XI.17.) kormányrendelet Kedvezményezett kistérségnek minősíti a hátrányos helyzetű kistérségeket, hátrányos helyzetűnek minősíti a Dombóvári és leghátrányosabb helyzetűnek a Tamási kistérséget.

A munkaerőpiacon 2022. év végén 5524 fő munkanélküliként jelent meg. A munkanélküliségi ráta 2023. év végén 5,5%-ot ért el, ami meghaladta az egy évvel korábbit. Főtevékenységük alapján a társas vállalkozások a kereskedelemben, a tudományos és műszaki tevékenységben, valamint az építőipar és az ipar területén, az önálló vállalkozók a mezőgazdaság és az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ágakban fordultak elő leggyakrabban.

A megyében a foglalkoztatottak nagyobb aránya dolgozik a mezőgazdaságban és az iparban, mint az országos átlag. A Paksi Atomerőmű Tolna vármegye legnagyobb munkáltatója. A szolgáltatási szektorban foglalkoztatottak aránya kisebb, mint az országos átlag. Az ipari és építőipari termelés is az országosnál gyorsabb ütemben nőtt, az egy lakosra jutó összegek viszont számottevően elmaradtak a hazai átlagtól, még úgy is, hogy a megyénk GDP-jét erősen feltolja a Paksi Atomerőmű. A felépülő PAKSII hosszú távon is meghatározó gazdasági szereplőként tartja meg az atomerőművet.

A megyében megépült M6-os autópálya és a Szent László híd egyelőre még nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, kevésbé volt hatásuk a gazdasági fejlődésre. Kalocsánál új Duna-híd épül, ami tovább erősítheti a megye alföldi térséggel való kapcsolatát.

Szekszárd

Tolna megye székhelye Szekszárd, Budapesttől 150 km-re, a magyar-horvát határtól 50 km-re fekszik. A dél-dunántúli régióban található 96 km² területű, 29 889 ezer lakosú megyei jogú város a régió egyik legfontosabb kereskedelmi, gazdasági és kulturális központja, alapvetően mezőgazdasági város, ipara a többi megyeszékhelyhez képest kevésbé fejlett. A mezőgazdasági termékfeldolgozás, borászat és a könnyűipar mellett meghatározó szerepe van a városban a turizmusnak. Az elvándorló fiatalság nagy problémája Szekszárdnak.

A regisztrált vállalkozások esetében túlnyomó többségben vannak az egyéni vállalkozások és az alkalmazott nélküli cégek, illetve a mikrovállalkozások. Szerencsére a városban jelen van néhány nagyfoglalkoztató is. A város borászatai kevés foglalkoztatottnak biztosítanak állandó munkalehetőséget, a szőlőtermesztés idénymunka jellegéből adódóan. Jelentős bevételt remélhet a város a fellendülő turizmustól és vendéglátásból.

A könyvtárak kötelező és vállalt feladatainak teljesítése nagymértékben függ a gazdasági helyzettől. Vármegyei hatókörű városi könyvtárként biztosítjuk a vármegyében az

ötezeröttszáz fő alatti települések lakosságának ellátását, illetve a vármegye módszertani feladatait, amelyre megfelelő állami forrást biztosít a kormányzat. Előre láthatóan ezek a források az elkövetkező években is a rendelkezésünkre fognak állni.

A forrásoknak csak egy részét garantálja jogszabály, más részét a fenntartó gazdasági helyzete határozza meg. Szekszárd teherbíró képességéhez mérten megfelelően támogatja a könyvtárat, ennek a támogatásnak a mértéke mégis kisebb, mint más megyei könyvtárak esetében.

Az önkormányzati és állami pályázatok mellett nagy szerepe van a különféle együttműködéseknek és megállapodásoknak, de ezek a források nehezen tervezhetők. Aktív pályázati tevékenységünkkel az elmúlt években is sikeresen egészítettük ki forrásainkat. Sajnos a hazai források csökkenését észleltük.

Az esélyegyenlőség biztosítása a művelődés, kultúra, oktatás területén továbbra is meghatározó feladat marad.

Társadalmi tényezők

Tolna vármegye lakónépessége tovább csökkent, három év alatt 7470 fővel, 215 514 (2020) főről 208 044 (2023) főre.

A népesség korösszetétele romlik, a lakosság előregedőben van, mivel folyamatosan csökken a 45 éven aluliak aránya. A 2020-as években az előzőekhez viszonyítva 0-45 évesig: korcsoportonként változóan: 96-99%, míg a 45 éven felüliek aránya növekszik: korcsoportonként változóan: 102-105%.

Tolna vármegyében 2022 decemberében 5524 álláskeresőt tartottak nyilván, ami 25 %-os csökkenést jelent a 2020-as 7287 főhöz képest. A csökkenés hátterében a koronavírus-járvány első hullámát követően a személyes kapcsolatok korlátozásának feloldása, és így az aktív munkakeresés megindulása állt.

A lakásállomány 98 566-ról (2020) 99 116-ra (2023) nőtt Tolna megyében, ez 550 darabos növekedést jelent.

A népszámlálási adatsorok települési képe és a 2022-es népszámlálási adatok alátámasztják, hogy Szekszárd lakosságszáma folyamatosan csökken, lakossága előregszik, és a továbbiakban is erre lehet számítani.

A migrációs mutatókat tekintve láthatjuk, hogy az állandósuló helyváltoztatásnál lényegesen magasabb az ideiglenes jellegű áttelepülések száma. Vélhetőleg ezt az „ideiglenes munkavállalás” eredményezheti, illetve a munkavállalással kapcsolatos helyváltoztatás.

Az iskolázottsági mutatók a megyei átlag feletti, de az országos átlag alattiak. Az intézményellátottság megfelelő.

Tolna megye és Szekszárd társadalmának problémái (*elváándorlás, népességfogyás, a magasan kvalifikált munkavállalók alacsony számaránya, elszegényedés, elöregedés, elmagányosodás, kevés tőkeerős vállalkozás, növekvő munkanélküliség, közösségek összetartó ereje csökken, olvasáskultúra változása*) mélyen meghatározzák a könyvtár potenciális használóinak körét.

Ebből következően a könyvtár nagyon fontos társadalmi feladata az esélyteremtő programok, élethosszig tartó tanulás, másodlagos írásbeliség, közösségek, környezettudatosság támogatása, új technológiák nyújtotta szolgáltatások fejlesztése.

Technológiai környezet

Könyvtárunknak lépést tartani az információs eszközök fejlődésével komoly kihívást jelent, mert minél nagyobb az elsajátítandó technikai, technológiai ismeretanyag, annál nagyobb a leszakadó rétegek tudásbeli hátránya, digitális írástudatlansága. A lemaradást könyvtárunk technikai fejlesztéssel, a technikát kezelő könyvtári személyzet tudásának fejlesztésével és a könyvtárhasználók képzésével tudja csökkenteni. Bár folyamatosan fejlesztjük a könyvtárban használt technológiát, szeretnénk a kor elvárásainak megfelelni szélessávú internet biztosításával, integrált könyvtári program használatával, szerverek, számítógépek, szoftverek, technikai eszközök beszerzésével, ami a könyvtári költségvetésben mindig nagyobb kiadást jelent. A nagyobb kiadásokat a fenntartóval mindig nehéz elfogadtatni.

A technológiai fejlődés a nyilvánvaló előnyei mellett, könyvtárunk egyes céljaival ellentétes hatást is kifejt, csak egyetlen példa erre, hogy a dokumentumok digitalizálásával erősödik a távhasználat, a könyvtárhasználók személyesen kevesebbet fordulnak meg a könyvtár egyes részlegeiben, amit talán legszembetűnőbben a helyismereti gyűjteményben tapasztaltunk. Feladatunk a párhuzamosság keresése, kiépítése, új vagy egyedi, mások által nem nyújtott szolgáltatásokkal. Számos tényezőre több piaci szereplő is jut a könyvtár közvetlen környezetében. Mivel könyvtárunk közfeladatot ellátó intézmény állami támogatással, ezért olcsón, de szakértelemmel kell szolgáltatnia, illetve olyan kulturális, információs területeket is kell keresnie és lefednie, amiben nincs vetélytársa, ennek alapja értelemszerűen a könyvtár gyűjteménye.

A Tudásközpontban a munkafolyamatok és szolgáltatások technológiai fejlesztése látványosan fog megvalósulni: az RFID alkalmazásával lehetővé válik az önkiszolgáló

kölcsönzés, könyvek visszavétele éjjel-nappal, az e-könyvek kölcsönzése - az IKSZ koordinálásával - tatabányai tapasztalatokra építve, zenehallgatás kiváló minőségben, online szolgáltatások, Wi-Fi hálózat.

A könyvtárhasználók akkor fogják információszerzési céllal felkeresni a könyvtárunkat, ha többet tudunk nyújtani az otthoni internethasználatnál. Az információsolgáltatás egyik lehetséges modellje, ha a könyvtár előfizet a digitális dokumentumok használatára a szolgáltatóknál. Jelenleg a leginkább használt megoldás, hogy fix havi díj ellenében korlátlan vagy majdnem korlátlan hozzáférést biztosít a szolgáltató. Ez még így sem tökéletes megoldás, mivel a könyvek, írásos művek szerzői jogai, a kiadók és a szerzők közötti megállapodások sokszor igen szigorú kereteket szabnak a digitális megjelenésnek. Könyvtárunk digitalizált dokumentumai az Arcanum Digitális Tudománytárban érhetők el, a digitalizált dokumentumok használatát a HUNGARICANA és az EISZ adatbázisok előfizetésével biztosítjuk. Komplex irodai szolgáltatásokat lehet majd igénybe venni. Okostelefon alkalmazással már használható könyvtárunk elektronikus katalógusa, az olvasójegyet nem szükséges a könyvtárhasználónak magával hozni, mert az a mobilon tárolható. Mobiltelefonra történő további fejlesztésekkel kell könnyebbé, egyszerűbbé tenni a könyvtárhasználatot. Részt veszünk a Könyvtárellátó projektjében. A fejlesztés révén a könyvtárhasználók kölcsönzéseik során olyan könyvek könyvészeti adatait is láthatják kereséseik során, amit a könyvtárunk nem vásárolt meg, de a Könyvtárellátó forgalmazza.

Jogi környezet

Az Illyés Gyula Könyvtártól állandó alkalmazkodást követel meg a jogi környezet folyamatos változása.

A Könyvtári Intézet honlapján naprakészen követhetőek a hatályos jogszabályok: <https://www.ki.oszk.hu/informacioszolgalatas/hatalyos-jogszabalyok>

A jogszabályok változásához igazodva rendszeresen aktualizáljuk a könyvtár működési dokumentumait.

3. ÁTFOGÓ STRATÉGIAI CÉLOK

KÖNYV – KULTÚRA – KÖZÖSSÉG

Az Illyés Gyula Könyvtár stratégiájának kialakításánál - *érvényes országos könyvtári stratégia híján* - az **ENSZ Fenntartható Fejlődési Keretrendszerében**, az **Agenda 2030**-ban (<https://ensz.kormany.hu/agenda-2030>) megfogalmazott fejlesztési céljaiból, illetve az IFLA ezen alapuló ajánlásaiból indult ki.

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK

A keretrendszer által megfogalmazott kiemelt célterületek, azaz a 17 SDG-ben megjelenő fenntartható fejlődési célok adták zöldkönyvtári céljaink alapját is. Ezért az új könyvtári stratégiánknak nem csak egyik összetevője a zöldstratégia, hanem az egész könyvtári stratégiánk zöld. Ezt a távlatos gondolkodást a 2023-ban átadott, fenntartható elvek alapján elkészült Szekszárdi Tudásközpont épülete, és az IFLA Green Library Awards elnyerésével elismert, megújult könyvtári működésünk is alátámasztja.

Az információ megszerzésének és átadásának a jövőben is az olvasás marad az alapja. Az Illyés Gyula Könyvtár az olvasáskultúra alapintézményeként mindenki számára összehangolt, egységes és sokrétű nyilvános könyvtári és információs szolgáltatásokat biztosít. Feladata a meglévő gyűjtemény használóközpontú fejlesztése, az információ és tudás terjesztése. Minősített könyvtárként célunk, hogy szolgáltatásainkat megújítva költözzünk az új épületbe, ahol 1.) zöld könyvtárként 2.) ifjúsági könyvtárként 3.) családbarát könyvtárként 4.) közösségvezérelt könyvtárként és 5.) digitális tartalomszolgáltatóként várunk mindenkit.

- Célunk, hogy a könyvtár terei és mindennapi működése a környezettudatos szemlélet jegyében formálódjon, lehetőség szerint megjelenítve az ember és a természeti környezet közötti harmóniára való igényt. A kapcsolódó új szolgáltatások, programok, klubok tölthetik meg tartalommal a könyvtár szemléletformáló tevékenységét. Feladatunknak tekintjük a szemléletformáló ismeretterjesztést, az ökológiai információk gyűjtését és a rájuk épülő szolgáltatások fejlesztését, a környezettudatos intézményi működést, valamint elkötelezett, új olvasói közösségek bevonását.

- Célunk, hogy a fiatalok otthonra találjanak a könyvtárban, a számukra megfelelő környezetben, rugalmas és sokszínű szolgáltatásokkal teremtsünk nekik olvasó és alkotó közösséget.

- Célunk, hogy megújítsuk a Családbarát Szolgáltató Hely címünket, és hogy elnyerjük a Családbarát Munkahely címet is, az új könyvtári miliő kialakításában figyelembe vesszük nem csak használóink, de munkatársaink igényeit is.

- Célunk, hogy a használóink azért jöjjenek hozzánk, mert a könyvtár működését nem csak számukra, de velük együtt találjuk ki.

- Célunk digitális tartalomszolgáltatóként a tértől és időtől független szolgáltatások biztosítása.

- Célunk az egész életen át tartó tanulást támogató oktatási-képzési szerep erősítése és folyamatos megújítása, a kulturális sokszínűség, az esélyegyenlőség támogatása.

- Célunk a használók számának növelése, ezzel párhuzamosan a könyvtárban töltött idő és a könyvtárhasználatok gyakoriságának növelése. Ugyanolyan fontos a régi könyvtárhasználók megtartása, mint az, hogy az új épület adottságait kihasználva új olvasói rétegeket vonzzunk be.

- Célunk, hogy az Illyés Gyula Könyvtár a vármegye könyvtáraival közösen biztosítsa a szabad, korlátozás nélküli hozzáférést minden nyilvánosság számára készült dokumentumhoz és információhoz az esélyegyenlőség és a demokrácia elvét követve, ezzel javítva a vármegye lakosságának életminőségét.

4. STRATÉGIAI CÉLOK

- FENNTARTHATÓ, KORSZERŰ ÉS KÖZÖSSÉGVEZÉRELT TUDÁSKÖZPONT
- KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS
- SZOLGÁLTATÁSFEJLESZTÉS

4.1 FENNTARTHATÓ, KORSZERŰ ÉS KÖZÖSSÉGVEZÉRELT TUDÁSKÖZPONT

- **Működési folyamatok újrászervezése**

Az új épület adta lehetőség szükségszerű változtatásokat is jelent. A város különböző helyszínein működő könyvtár egy épületbe kerül. A könyvtár új térszerkezete által felszabaduló humán erőforrás új feladatokat lát el az új szolgáltatási terekben.

Beavatkozási pontok:

- osztálystruktúra újragondolása a Tudásközpont épületadottságainak tükrében
- SZMSZ átdolgozása
- munkaköri leírások aktualizálása
- új munkakörök kialakítása, HR-stratégia aktualizálása
- Családbarát Munkahely cím megszerzése

- **Együttműködés elmélyítése a Levéltárral**

A levéltár fenntartója az állam, a könyvtáré az önkormányzat, ez felveti az épület és a közös használatú terek működtetésének problémáját.

Beavatkozási pontok:

- éves munkatervek összehangolása

- **Épület megismertetése a partnerekkel**

Egy új kulturális középület elkészülte óhatatlanul kiváltja a városi közvélemény fokozott érdeklődését, ami szerencsésen segíti a partnerkapcsolataink fejlesztését.

Beavatkozási pontok:

- szervezett látogatás (civiliek, oktatási-nevelési intézmények, partnerintézmények)
- épületismertető játékok

- **Szakmai továbbképző hely, rendezvényközpont**

A régi könyvtárárpület hiányosságát pótolja, hogy országos szakmai rendezvényeknek tudunk helyet adni az új épületben.

Beavatkozási pontok:

- regionális és országos szakmai rendezvények szervezése
- 2025. évi MKE 56. Vándorgyűlés megszervezése, lebonyolítása
- bevételorientált rendezvények feltételeinek megteremtése

- **Az épületben működő könyvesbolt és kávézó működtetésének koordinálása**

Ma már elengedhetetlen része a látogatók kényelmi igényeinek kiszolgálása.

Beavatkozási pontok:

- vállalkozási szerződés előkészítése
- közös rendezvények szervezése

- **Az épület zöld tereinek közösségi hasznosítása**

A zöldkönyvtári célok elérésének fontos szemléleti megközelítése, hogy közösségeket hozzunk létre a könyvtár körül. Az ilyen közösségek igénylik a zöldkönyvtári célok közös megvalósítását.

Beavatkozási pontok:

- zöldtető közösségi hasznosítása
- közösségi kert kialakítása

- **Zöld irodai működés kialakítása**

A szemléletformálásban mi magunk is példaértékűvé kell, hogy váljunk, ezért a működésünket a fenntarthatóság jegyében kell megszerveznünk.

Beavatkozási pontok:

- együttműködés a Követ Egyesülettel
- zöld iroda auditálása
- zöld irodai működés megismertetése a közösségi terekben működő külső szolgáltató partnerekkel, illetve a levéltárral

- **Családbarát Szolgáltató Hely cím megújítása**

A korábban elnyert cím megtartása kötelez minket, ezért fontos, hogy az új épületben is Családbarát Szolgáltató Hely legyünk.

Beavatkozási pontok:

- együttműködés a Családbarát Magyarország Központtal

4.2 KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS

- **Könyvtárhoz kapcsolódó közösségek kialakítása**

A könyvtár kiemelt feladatának tekinti, hogy otthont adjon az olvasás társas élményének. A könyvtárhoz kötődő közösségeket szervezünk, előzetes igényfelmérés alapján. A könyvtárhoz erősen kapcsolódó közösségek biztos alapot jelentenek a Tudásközpontban megújuló működéshez.

Beavatkozási pontok:

- klubok felnőtteknek (hangverseny-színház-kiállítás, helytörténeti, nyugdíjas könyvtárosok, egyedülálló szülők, utazó-túrázó, gasztro, játék)
- klubok, táborok a gyermekkorosztály számára (diafilm, játék, robotika)
- klubok, táborok az ifjúsági korosztály számára (manga-anime, fantasy, játék, drámajáték)

- **Társadalmi szerepvállalás**

Az új könyvtárnak társadalmilag elismert, közösségvezérelt, mindenki könyvtárává kell válnia.

Beavatkozási pontok:

- társadalmiasítás módszertanának megismerése, gyakorlatának bevezetése
- a könyvtárhoz kapcsolódó közösségekből, partnerintézményekből kialakított fókuszcsoporthoz
- munkatársak ösztönzése, hogy vegyenek részt a szakmai szervezetek, az érdekképviselő és a civil szervezetek munkájában
- együttműködés erősítése civil -, zöld szervezetekkel, a segítségével élők támogató szervezeteivel és az egyházakkal

4.3 SZOLGÁLTATÁSFEJLESZTÉS

- **Könyvtári szolgáltatások**

A minőségirányítás elvein alapuló szolgáltatásfejlesztés elengedhetetlen eleme a könyvtár megújulásának.

Beavatkozási pontok:

- önkiszolgáló kölcsönzés, könyvvisszavevő automata, 0-24 órás szolgáltatások
- ismeretterjesztő előadások
- író-olvasó találkozók, könyvbemutatók kiemelten az országos emlékévekhez kapcsolódva
- zenei foglalkozások
- robotika oktatása gyerekeknek
- 3D nyomtatás
- csendes óra autistáknak
- a könyvtár dokumentumaira alapozva marketing célú szolgáltatások
- e-könyv kölcsönzése
- zöld kitelepülés

- **Gyűjteményszervezés**

Egy helyre kerül a könyvtári állomány: megnöveljük a szabadpolcon elhelyezett dokumentumok számát, a régi épületadottságok miatt elaprózott állományrészeket összeolvasztjuk, ebből fakadóan megváltoztatjuk a lelőhelyeket. Az RFID technológia megteremti a lehetőséget az önkiszolgáló, a 24 órás kölcsönzésnek, a korszerű állományvédelemnek és állomány-nyilvántartásnak.

Beavatkozási pontok:

- lelőhelyek változtatása
- a folyamatos selejtezés rutinjainak kialakítása

- **Könyvtári szolgáltatások külső helyszíneken**

A társadalmi ismertségünk, elfogadottságunk és presztízszünk növelése érdekében szükséges, hogy proaktív szolgáltatást nyújtsunk a könyvtár falain kívül.

Beavatkozási pontok:

- biblioterápiás szolgáltatás szociális intézményekben, egyházaknál
- kitelepülés alkalmi helyszínekre (városi rendezvények, partnerintézmények, rendezvénybusz)
- „könyvszekér” (antikvár könyvek kereskedelme)

- **Zöld könyvtár**

IFLA Zöldkönyvtárként célunk működésünkben és arculatunkban megjeleníteni az ökológiai együttéléstan szempontjait, összefogni a zöld könyvtári mozgalmat, országos, területi és helyi szinteken

Beavatkozási pontok:

- zöldkönyvtári hálózat továbbfejlesztése
- megyei zöldkönyvtári szemlélet erősítése

- **Új szolgáltatási helyszínek kialakítása**

A Tudásközpont lehetőséget teremt olyan új szolgáltatások kialakítására, amire a régi épületeink alkalmatlanok voltak.

Beavatkozási pontok:

- közösségi alkotóműhely (makerspace)
- könyvesbolt-antikvárium
- Pick-pack pont
- turisztikai információs pont
- Dolgok könyvtára
- Mindenki irodája

- **Portálfejlesztés**

Célunk a honlap látogatottságának, a könyvtár internetes térnyerésének növelése.

Beavatkozási pontok:

- beiratkozáshoz kapcsolódó jogosultság az online elérhető adatbázisokhoz
- honlap megújítása

- **Helyismeret**

A Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia (KDS) azt a feladatot tűzi ki számunkra, hogy a csak nálunk megtalálható (helyismeret) dokumentumok bekerüljenek az országos elérésű adatbázisba és szolgáltatási rendszerbe.

Beavatkozási pontok:

- helyismereti állomány digitalizálása
- a digitális állományra épített szolgáltatásfejlesztés
- Tolna megyei digitális tudástár építése

- **WEB2-es jelenlét növelése**

A könyvtárak hagyományos szolgáltatásait a használói szokások átalakulása miatt szükségképpen ki kell terjesztenie az online térbe.

Beavatkozási pontok:

- Instagram-, TikTok-, Wikipédia-profil fejlesztése

5. STRATÉGIAI ESZKÖZÖK

- MINŐSÉGIRÁNYÍTÁS
- PARTNERKAPCSOLATOK
- SZERVEZETFEJLESZTÉS
- KOMMUNIKÁCIÓ

5.1 MINŐSÉGIRÁNYÍTÁS

A 2020-ban elnyert Minősített Könyvtár cím kötelez minket a megkezdett munka folytatására, a Könyvtári Minőségi Díj elnyerésére.

- innovációk prezentálása
- új folyamatok azonosítása és leírása
- szervezeti kultúra fejlesztése, szakmai napok, csapatépítő tréning
- regionális kapcsolatépítés
- marketing szemlélet a szolgáltatások megújításánál
- minőségirányítás a nyilvános könyvtárakban
- minőségirányítás a KSZR-könyvtárakban

5.2 PARTNERKAPCSOLATOK

A könyvtár erőforrásainak egyik legfontosabb területe a partnerkapcsolatok építése, bővítése. Ennek jelentőségét az adja, hogy a szűkös anyagi korlátok nem befolyásolják negatívan, sőt még új lehetőségeket is nyitnak.

- Írásos együttműködési szerződések körének további szélesítése
- Könyvtárpártoló egyesület létrehozása (szponzoráció, szorosabb kapcsolat a könyvtárhoz kapcsolódó felhasználókkal)
- Az országos könyvtári szakmai szervezetek munkájában való fokozottabb részvétel: MKE (választási bizottság, vándorgyűlési reformokat előkészítő bizottság), IKSZ (országos könyvtári napok tematikájának kidolgozása, a szakmát érintő jogszabálytervezetek véleményezése)

5.3 SZERVEZETFEJLESZTÉS

A könyvtár másik legfontosabb erőforrása a képzett, elkötelezett munkaerő, amelynek megtartása és célirányos fejlesztése elengedhetetlenül szükséges a hatékony, minőségelvű munkavégzéshez.

- Jó munkahelyi közösség kialakítása a belső kommunikáció fejlesztésével, egymás munkájának megismerésével, közösségi, szabadidős programokkal
- Innovatív projektek megvalósításába minél több kollégát kívánunk bevonni, valamint egyes feladatok megvalósításában hatékonyabbá kell tenni az intézményben működő munkacsoportok együttműködését
- Fontos a tudásmegosztás, a belső képzések számának növelése és megvalósítása az új szolgáltatások bevezetésénél, valamint a meglévők minőségének javításánál
- A jelenlegi stratégiai időszakban egy-egy fejlesztésnél, új szolgáltatás bevezetésénél cél a projektorientált működés további kiterjesztése
- A teljesítményértékelési rendszer hatékony működtetésével célunk a munkatársak felelősségvállalásának növelése
- A szervezetfejlesztésben is kiemelten fontos a mérés, amelynek felelőse a Szervezeti kultúra munkacsoport

5.4 KOMMUNIKÁCIÓ

Célunk a rendszeres, a célcsoportjaink igényén alapuló, célzott és sok csatornára kiterjedő hatékony kommunikáció, a Szekszárdi Tudásközpontban rejlő lehetőségek széleskörű megismertetése, azok használatának ösztönzése, továbbá a könyvtárat nem látogató potenciális használók megszólítása, a nem elkötelezett könyvtárhasználók megtartása.

- Kommunikációs stratégia felülvizsgálata, hatékonyságunk mérése, elemzése
- Egyes célcsoportok differenciált megszólítása
- (fizetett) Print és online hirdetések megjelentetése
- Kapcsolódás a város nagyrendezvényeivel, a falakon túli megjelenések növelése
- Beiratkozási akciók és tematikus napok szervezése különböző korosztályok számára
- Jó kapcsolat fenntartása az újságírókkal, az ún. "véleményvezérek" hozzánk kapcsolása
- Új szolgáltatások promóciójának erősítése

6. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

- A stratégiai tervet a munkatársak bevonásával a MIT állította össze, és az igazgató hagyta jóvá.
- A stratégiai tervet a könyvtár tájékoztatás/elfogadás céljából benyújtja a fenntartónak.
- A stratégiai terv 2024. április 1-jén lép életbe, mely alapján készülnek el az éves cselekvési tervek, részhatáridők és felelősök meghatározásával.